

Onderwijsconsulenten Onderwijsconsulenten+

Kerngegevens uit de jaarrapportage 2012/2013 (1 augustus 2012 - 1 augustus 2013)

Het landelijk netwerk van de onafhankelijke onderwijsconsulenten (OC) begeleidt en adviseert sinds 2002 individuele leerlingen en hun ouders bij problemen rond schoolplaatsing of de besteding van middelen uit de rugzak (de leerlinggebonden financiering, LGF). Dit jaar hebben de onderwijsconsulenten 1270 casussen in behandeling genomen. Voor het overgrote deel daarvan is met de ondersteuning van een onderwijsconsulent een passende oplossing gevonden.

Onderwijsconsulenten+ (OC+) initiëren sinds 2004 projecten die moeten leiden tot structurele onderwijsoplossingen voor groepen zorgleerlingen. Er is al veel bereikt: mede dankzij de OC+-projecten zijn overal in het land duurzame, constructieve en structurele voorzieningen gerealiseerd. Zo zijn samen met een aantal reguliere VO-scholen passende zorgstructuren ontwikkeld voor begaafde leerlingen met een autismespectrumstoornis, en zijn onderwijs/zorgcombinaties tot stand gebracht voor leerlingen met een verstandelijke beperking en ernstige gedragsproblemen, voor langdurig zieke kinderen en voor moeilijk plaatsbare leerlingen met een zeer complexe hulpvraag.

De Onderwijsconsulenten(+) rapporteren jaarlijks aan het ministerie van OCW. De uitgebreide rapportages staan op de website www.onderwijsconsulenten.nl.

In deze publicatie staat een beknopt overzicht van de cijfers en feiten, de gesignaleerde ontwikkelingen, de aanbevelingen en de ondernomen acties vanuit Bureau Onderwijsconsulenten(+) in het rapportagejaar 2012/2013.

Feiten en cijfers over 2012/2013:

Onderwijsconsulenten

- Aantal adviesaanvragen: 1270.
- Afgerond 741, afgebroken 77, nog in behandeling 452.
- Belangrijkste redenen aanvraag:
 - advies passend onderwijs 43%
 - plaatsingsprobleem 33%.
- 42% van de aangemelde leerlingen is thuiszitter.
- 61% van deze thuiszitters staat ingeschreven bij het VO of VSO.
- 56% van de aangemelde leerlingen heeft een cluster 4-indicatie.
- 33% van de aangemelde leerlingen heeft ASS-gerelateerde problematiek.

Onderwijsconsulenten+

- Er zijn nog 10 lopende OC+-projecten.
- Er zijn 5 lopende adviseurschappen.
- Vier OC+-projecten zijn in dit jaar afgesloten, waarvan drie met een blauwdruk (zie publicaties op www.onderwijsconsulenten.nl).
- Zes adviseurschappen of activiteiten zijn in voorbereiding of gepland.

Casusvoorbeeld:

Ron zit wegens gedragsproblemen al ruim twee maanden thuis als hij wordt aangemeld bij de onderwijsconsulenten. Ron zit op het VWO van een reguliere school, maar de school verwijst hem door naar het VSO. In het VSO zijn er echter zeer beperkte mogelijkheden om VWO te volgen. Herstel van de schoolgang op de oude school is geen optie, en daarom wordt aan een onderwijsconsulent gevraagd om te helpen bij het vinden van een passende oplossing.

De onderwijsconsulent neemt contact op met de betrokkenen: Ron en zijn ouders, diverse scholen, de leerplichtambtenaar en het samenwerkingsverband in de regio.

Uitgaande van de gedachte 'regulier waar het kan, speciaal waar het moet', streeft de onderwijsconsulent naar plaatsing op een reguliere school voor voortgezet onderwijs.

Het lukt de onderwijsconsulent een school voor regulier VO te vinden waar Ron, met ondersteuning vanuit het rugzakje, zijn schoolloopbaan op VWO-niveau kan voortzetten.

Handelingsverlegenheid en afwachtende houding scholen

Veel reguliere scholen zijn terughoudend in het aannemen van zorgleerlingen, omdat zij eerst de financiële consequenties van de stelselwijziging willen afwachten.

Daarnaast nemen veel scholen in het speciaal onderwijs een afwachtende houding aan, waardoor de wachtlijsten - vooral bij cluster 4-scholen - toenemen. De onderwijsconsulenten ondervinden eveneens dat scholen voor zowel regulier als speciaal onderwijs zich in toenemende mate beroepen op handelingsverlegenheid.

In de individuele casuïstiek kunnen de onderwijsconsulenten scholen handvatten bieden om ten aanzien van de betreffende leerling niet langer handelingsverlegen te zijn, of kunnen zij helpen bij het vinden van een plaats op een andere school die zich wel bekwaam acht om met de problematiek van die leerling om te gaan.

In algemene zin verdient het aanbeveling dat samenwerkingsverbanden en scholen zich bewuster worden van de problematiek

van zorgleerlingen, zodat zij daar beter op kunnen inspelen. Dit geldt ook voor het (V)SO, waar er meer aandacht zou moeten zijn voor de effecten van leerproblemen op het gedrag.

Aan deze punten wordt inmiddels ruimer aandacht besteed, maar verbetering is in de praktijk nog steeds wenselijk.

De onderwijsconsulenten pleiten er verder voor om zowel in de opleiding als bij de nascholing van docenten meer aandacht te besteden aan deskundigheidsbevordering ten aanzien van de stoornissen en handicaps die het leerlingen bemoeilijken om zonder extra ondersteuning onderwijs te volgen.

Veel thuiszitters in VO en VSO

Het aandeel bij Bureau

Onderwijsconsulenten aangemelde thuiszitters is onverminderd hoog: 42%.

Bijna 61% daarvan betreft leerlingen op het VO of VSO. De werkelijke groep thuiszitters is ongetwijfeld nog groter. In sommige gevallen zit een leerling al zeer lang thuis voordat hij of zij wordt aangemeld bij de

onderwijsconsulenten.¹ Als een thuiszitter eerder in beeld komt, kan de schoolgang in het algemeen ook eerder hersteld worden. Wellicht kunnen leerplichtambtenaren hier een (doorverwijzende) rol in spelen.

Voor thuiszitters die door een beperking niet voltijds naar school kunnen en die daardoor in de knel komen met Leerplicht, zijn er mogelijkheden, maar die zijn niet altijd bekend bij betrokkenen of het ontbreekt aan medewerking van de betreffende instanties.

De onderwijsconsulenten kennen de regelgeving op dit gebied en proberen partijen tot medewerking te bewegen.

¹ Bureau Onderwijsconsulenten hanteert een periode van vier weken waarna een thuiszitter in aanmerking kan komen voor hulp van een onderwijsconsulent.

Vervolgonderwijs niet vanzelfsprekend

Diploma HAVO of VWO gehaald en nu... thuiszitter. Dat is een trend die de onderwijsconsulenten signaleren.

Zij merken dat MBO- en HBO-instellingen leerlingen met ASS afhouden, omdat deze scholen van mening zijn de benodigde zorgstructuur niet te kunnen bieden.

Onderwijsconsulenten+ werkt op dit moment aan een brochure met een checklist en tips om de overstap van voortgezet onderwijs naar vervolgonderwijs succesvol te laten verlopen.

Onderwijs/zorgarrangementen nodig voor leerlingen met specifieke problematiek

Er zijn leerlingen die wel onderwijs kunnen volgen, maar die door hun problematiek tegelijkertijd (intensieve) zorg nodig hebben (bijvoorbeeld ernstig meervoudig beperkte kinderen). Het wordt steeds moeilijker voor deze doelgroepen maatwerkoplossingen te vinden. De onderwijsconsulenten+ merken dat er onder de ketenpartners veel behoefte aan verbinding is. Onderwijs en zorg hebben elkaar nodig, maar men zoekt elkaar niet gemakkelijk op. Een OC+ kan dan als bruggenbouwer veel betekenen. Het grootste knelpunt voor deze groepen zorgleerlingen is van financiële aard: de bekostiging moet uit twee verschillende geldstromen komen en er is sprake van bezuinigingen (AWBZ, PGB). Daarnaast staan al gerealiseerde voorzieningen voor deze leerlingen onder druk door de onzekerheid over de toekomstige financiering hiervan.

Er wordt al jaren voor gepleit de verschillende geldstromen van de ministeries van OCW en VWS te combineren en de regelgeving flexibeler te maken; ontschotting kan bijdragen aan het (blijven) realiseren van onderwijs/zorgcombinaties, ook voor zeer zorgbehoefte leerlingen.

Doorplaatsingsproblematiek van uitbehandelde leerlingen

Een groep moeilijk plaatsbare leerlingen betreft jongeren die niet teruggeplaatst kunnen worden op de school van herkomst of een andere school na een verblijf in een behandelcentrum, jeugdzorginstelling of justitiële inrichting met daaraan verbonden plaatsbekostigd onderwijs.

Scholen weren deze 'probleemleerlingen', en (behandel)instellingen vinden dat zij geen taak hebben in terug- of doorplaatsing naar regulier of speciaal onderwijs.

Overdracht vindt dan ook niet of nauwelijks plaats. Vaak worden deze jongeren thuiszitter. Onderwijsconsulenten+ werkt aan een handreiking met aanbevelingen voor het oplossen van de doorplaatsingsproblematiek.

Ook op www.passendonderwijs.nl staan adviezen om deze problematiek aan te pakken (zie onder meer de Handreiking 'Focus op onderwijstraject').

Onvoldoende mogelijkheden voor begaafde leerlingen met ASS

Reguliere VO-scholen zijn in het algemeen onvoldoende toegerust om begaafde leerlingen met ASS die voldoen aan de toelatingscriteria (toereikend IQ en een duidelijk VMBO-t/HAVO/VWO-advies) succesvol diplomagericht onderwijs op dat niveau te bieden. Het aantal VSO-scholen met HAVO/VWO is beperkt. Scholen die deze leerlingen wel goed kunnen opvangen, houden dat soms liever stil omdat zij een

In dit rapportagejaar zijn onder meer de volgende nieuwe publicaties op de website geplaatst:

- blauwdruk 'De meerwaarde van samenwerken';
- blauwdruk 'Zozijn';
- blauwdruk 'Op jouw manier';
- verslag 'Van individuele casuïstiek naar casusoverstijgende oplossing?!';
- hulpmiddel voor ouders bij het kiezen van een school voor voortgezet (speciaal) onderwijs: 'diplomagericht HAVO/VWO/VMBO-t onderwijs voor leerlingen met ASS';
- OC+ Nieuwsbrieven;
- evaluatieverslag en brochure: 'Diplomagericht HAVO/VWO-onderwijs voor ASS-leerlingen in de regio zuid: succesfactoren, knelpunten en aanbevelingen'.

aanzuigende werking vrezén. Toch is, mede dankzij een aantal OC+-projecten rondom begaafde leerlingen met ASS, al veel bereikt voor deze groep leerlingen. Zie bijvoorbeeld de lijst met scholen voor 'Diplomagericht HAVO/VWO/VMBO-t onderwijs voor leerlingen met ASS' en het evaluatieverslag van vier OC+-projecten in de regio zuid over dit onderwerp op www.onderwijsconsulenten.nl onder publicaties.

Overdraagbaarheid van OC+-projecten vergroten

De samenwerkingsverbanden (SWV) worden met de komst van Passend onderwijs in augustus 2014 verantwoordelijk voor onderwijs op maat voor alle kinderen. De SWV'en zullen zelf voorzieningen moeten treffen om zorgleerlingen een passend onderwijsaanbod te doen. Daarmee komt de taak van OC+ te vervallen. Dit betekent dat OC+ komend schooljaar afgebouwd gaat worden.

Er wordt veel gedaan om de ervaringen van de OC+-projecten over te dragen aan de samenwerkingsverbanden en scholen. De publicaties (blaudrukken, werkwijzers, hulpmiddelen, brochures) worden in het veld goed ontvangen, merken de onderwijsconsulenten. Zij gebruiken de publicaties vaak bij het geven van voorlichting en bij de contacten met scholen en instellingen (zie voor alle beschikbare informatie www.onderwijsconsulenten.nl onder publicaties; de werkwijzers staan ook op www.passendonderwijs.nl).

Mede in het kader van verdere overdraagbaarheid van de opgebouwde expertise is in het afgelopen schooljaar de **adviesfunctie** ingevoerd.

Aanleiding hiervoor waren de toename in verzoeken om informatie over afgeronde OC+-projecten, vragen aan onderwijsconsulenten+ vanuit hun netwerken en het besluit van SOSO en OCV om OC+ in augustus 2014 af te ronden. Dit laatste is het gevolg van de invoering van Passend onderwijs, waarbij de

samenwerkingsverbanden verantwoordelijk worden voor een passend onderwijsaanbod aan alle zorgleerlingen.

De adviesfunctie is gestart als proef; de opbrengsten worden aan het eind van het schooljaar 2013/2014 geëvalueerd. Het adviseurschap is een ondersteunende, adviserende en informerende functie voor het onderwijsveld.

Ook onder Passend onderwijs zullen de onderwijsconsulenten beschikbaar zijn voor advies en begeleiding bij problemen rondom de schoolgang van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte.

Passend onderwijs

Passend onderwijs heeft als opdracht voor elke leerling een onderwijsaanbod op maat te realiseren. Dat zou betekenen dat geen enkel kind meer buiten de boot valt.

Samenwerkingsverbanden en scholen bereiden zich al twee jaar voor op deze niet eenvoudige taak. Goede ondersteuning in de reguliere scholen moet er voor zorgen dat zo min mogelijk kinderen verwezen worden naar het speciaal onderwijs. Dat is een grote opgave.

Voor scholen en ouders bleek nog veel onduidelijk ten aanzien van passend onderwijs, bijvoorbeeld wat betreft de financiële gevolgen (scholen) en de begeleiding van een individueel kind (ouders). Vanuit de overheid is ingespeeld op de informatiebehoefte, aan de kant van de scholen onder meer via voorlichting door de implementatiemanagers Passend

onderwijs en via informatie op www.passendonderwijs.nl. Voorlichting aan de ouders gebeurt via ouderverenigingen, sectorraden en de websites www.passendonderwijs.nl en www.geschillenpassendonderwijs.nl.

De onderwijsconsulenten+ hebben in het kader van de stelselwijziging naar Passend onderwijs vooral zorgen over de groepen extra kwetsbare zorgleerlingen. Gevreesd wordt dat deze leerlingen onder Passend onderwijs tussen wal en schip vallen. Het aantal cluster 4-leerlingen neemt toe, terwijl er door de budgettering en verevening mogelijk onvoldoende financiële middelen zijn om deze leerlingen straks te kunnen opvangen. Het regulier onderwijs is in toenemende mate beducht om deze zorgleerlingen toe te laten.

Met name in het regulier VO schiet de zorgstructuur momenteel regelmatig te kort. Dat doet zich vooral in het eerste jaar gelden, als zorgleerlingen te maken krijgen met verschillende docenten, klaslokalen, wisselende roosters etc. De vrees bestaat dat vooral gedragsmoeilijke leerlingen de komende jaren eerder zullen uitvallen: door de grotere klassen hebben docenten minder tijd en gelegenheid om individuele aandacht aan deze leerlingen te geven.

De onderwijsconsulenten+ verwachten daarnaast dat de behoefte aan kleinschalige onderwijs/zorgprojecten zal toenemen.

Aanmeldingen bij Bureau

Onderwijsconsulenten kunnen opgevat worden als signalen dat Passend onderwijs er niet in slaagt deze kinderen een passend

onderwijsaanbod te geven.

Monitoring van alle aanmeldingen is een goed instrument om inzicht te verkrijgen in de knelpunten van dit nieuwe onderwijssysteem. Periodiek zal over de geconstateerde knelpunten gerapporteerd worden aan het ministerie.

Casusvoorbeeld:

Marina zit op het VSO, cluster 4. Zij is daar niet langer op haar plek en wordt door haar school verwezen naar een cluster 2 VSO-school. Marina heeft de basisschoolperiode ook op een cluster 2-school doorgebracht. De VSO-school cluster 2 weigert Marina aan te nemen vanwege de cluster 4-problematiek (gedragsproblemen). De cluster 4-school is van mening dat de gedragsproblemen voortkomen uit communicatieproblematiek; daarom acht zij een cluster 2-school meer passend. Er ontstaat een patstelling waarbij de scholen naar elkaar verwijzen. De ingeschakelde onderwijsconsulent verdiept zich in de onderwijsgeschiedenis van Marina en voert gesprekken met betrokkenen, onder wie medewerkers van de betreffende scholen, de leerplichtambtenaar en de persoonlijk begeleider van Marina. Het lukt de OC de diverse standpunten van betrokkenen te verduidelijken en hen weer op één lijn te krijgen. Het resultaat van de bemiddeling van de OC is dat Marina alsnog wordt geplaatst op de cluster 2-school, met goede afspraken rondom de nieuwe schoolsituatie en een eventuele terugkeer naar de cluster 4-school (als dat nodig zou blijken).

De Onderwijsconsulenten zijn in 2002 ingesteld door de minister van OCW. Zij zijn per 1 augustus 2009 organisatorisch ondergebracht bij de Stichting Ondersteuning Scholen en Ouders (SOSO).

Onderwijsconsulenten (OC) begeleiden en adviseren bij individuele problemen rond de toelating van geïndiceerde leerlingen ('zorgleerlingen') of bij de besteding van het leerlinggebonden budget (LGF). Er zijn, verspreid over het hele land, zo'n 35 onderwijsconsulenten.

In het najaar van 2004 zijn de Onderwijsconsulenten+ (ook: OC+, lees: onderwijsconsulenten-plus) in het leven geroepen, met als taak duurzame, passende en constructieve onderwijsvoorzieningen voor groepen zorgleerlingen te helpen creëren. Dit doen de onderwijsconsulenten+ door professionals in onderwijs en zorg te ondersteunen en te faciliteren bij het opzetten van samenwerkingsprojecten. OC+-projecten zijn zoveel mogelijk overdraagbaar. Er zijn ca. 10 onderwijsconsulenten+, verdeeld over alle regio's in Nederland. Zij worden aangestuurd door de projectleider OC+.

De SOSO vormt het bestuur van de organisatie.

De SOSO heeft zelf geen uitvoerende taak in de begeleidings- en advieswerkzaamheden, maar houdt toezicht en ontwikkelt in samenwerking met de directeur van het bureau het beleid.

De SOSO is opgericht door LOBO, NKO, Ouders & COO, Vereniging Openbaar Onderwijs, CG-Raad, Balans en VG-platform en de sectororganisaties VO-Raad, PO-Raad, MBO-Raad en WEC-Raad.

Onder leiding van de directeur vervult het bureau van SOSO/Onderwijsconsulenten(+) in Den Haag een spilfunctie: een klein team van gemotiveerde en deskundige medewerkers verzorgt de intake van de hulpaanvragen en de administratieve ondersteuning van de OC's.

Steeds meer is het bureau een vraagbaak voor alle betrokkenen bij leerlingen met een speciale onderwijs/zorgbehoefte.

Advies en begeleiding door onderwijsconsulenten(+) is gratis.

SOSO/ONDERWIJSCONSULENTEN(+)

Postbus 19521

2500 CM Den Haag

Telefoon 070 - 312 28 87 www.onderwijsconsulenten.nl

info@onderwijsconsulenten.nl OCplus@onderwijsconsulenten.nl